

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Національний університет «Одеська юридична академія»

**ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ
УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ
ТА ГЛОБАЛЬНИХ ВИКЛИКІВ ХХІ СТОЛІТТЯ:
СИНЕРГІЯ НАУКОВИХ, ОСВІТНІХ
ТА ТЕХНОЛОГІЧНИХ РІШЕНЬ**

МАТЕРІАЛИ

Міжнародної науково-практичної
конференції

19 травня 2023 року

У двох томах

Том 2

Видавництво
«Юридика»
2023

УДК 005.332.2(4):316.42(477)"364""20"(062.552)
Є24

Рекомендовано до друку Вченою радою
Національного університету «Одеська юридична академія»
(протокол № 3 від 16.06.2023 р.)

За загальною редакцією **С. В. Ківалова**.

Відповідальний за випуск **М. Р. Аракелян**.
Матеріали видано в авторській редакції.

Європейські орієнтири розвитку України в умовах війни та
Є24 глобальних викликів XXI століття: синергія наукових, освітніх
та технологічних рішень : у 2 т. : матеріали Міжнар. наук.-
практ. конф. (м. Одеса, 19 травня 2023 р.) / за загальною редак-
цією С. В. Ківалова. – Одеса : Видавництво «Юридика», 2023. –
Т. 2. – 828 с.

ISBN 978-617-8263-40-9

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Європейські орієнтири розвитку України в умовах війни та глобальних викликів XXI століття: синергія наукових, освітніх та технологічних рішень». У другому томі збірника відображено наукові напрацювання вчених, практиків, військовослужбовців у теоретичній та емпіричній площині в умовах повномасштабного військового вторгнення у сферах адміністративного права та процесу, фінансового, морського та митного права, організації та вдосконалення судоустрою, прокуратури, інших правоохоронних органів, адвокатури. Висвітлено питання кримінального права, кримінально-процесуальних аспектів кримінального провадження та кримінологічних особливостей протидії злочинності в умовах воєнного стану, криміналістики, судової експертизи, психології та медицини у забезпеченні судочинства, цивільного та сімейного права, інтелектуальної власності та патентної юстиції, цивільного судочинства, господарського права та процесу. Розглянуто актуальні питання діяльності сучасних бібліотек у закладах вищої освіти, фізичної підготовки здобувачів вищої освіти.

Збірник розраховано на наукових та науково-педагогічних працівників, здобувачів вищої освіти, практичних працівників у сферах юридичної, економічної, соціологічної, політологічної, психологічної, філологічної наук, журналістики та кібербезпеки тощо.

УДК 005.332.2(4):316.42(477)"364""20"(062.552)

ISBN 978-617-8263-37-9 (у 2 т.)
ISBN 978-617-8263-40-9 (т. 2)

© Національний університет
«Одеська юридична академія», 2023

НАСІННИК МИКОЛА МИКОЛАЙОВИЧ

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
аспірант кафедри кримінального процесу,
детективної та оперативно-розшукової діяльності*

ЩОДО ПЕВНИХ ПРОЦЕСУАЛЬНИХ ЗМІН УКРАЇНСЬКОГО ЗАКОНОДАВСТВА У ЧАСТИНІ ДОКАЗІВ ТА ДОКАЗУВАННЯ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Від початку повномасштабного вторгнення російської федерації на територію України та оголошення воєнного стану учасники кримінального та судового провадження стикнулися з певними проблемами щодо провадження кримінального процесу загалом. В діюче законодавство України було внесено ряд процесуальних змін, необхідність яких викликана реаліями сьогодення. Зміни торкнулись у тому числі і доказів та процедури доказування, певні з яких будуть розглянуті нижче.

Посилаючись на ч. 3 ст. 7 Кримінально-процесуального кодексу України, зазначаємо, що зміст та форма кримінального провадження в умовах воєнного стану не має порушувати загальних засад кримінального провадження, але має проводитись з урахуванням особливостей здійснення такого провадження, що визначені у розділі Кодексу, що регулює це питання. Так, законодавець підкреслює важливість дотримання загальних засад, які є досягненням взаємодії як норм міжнародного, так і національного права. Доповнення ст. 7 КПК згідно Закону № 2201-IX від 14.04.2022 мало на меті недопущення та уникнення можливого порушення основних засад кримінального провадження в умовах воєнного стану, особливо у частині правового становища людини [див.: 1, с. 387].

В умовах воєнного стану особливої уваги заслуговує процес збору, перевірки та оцінки доказів. На основі якісно зафіксованих та збережених доказів буде можливість притягнути винних осіб до відповідальності за злочини, скоєні на території країни. Наразі обставини великої кількості злочинів зазвичай доводяться на основі електронних доказів, що є видом такого джерела доказів, як документи. Варто звертати увагу на відповідність даних доказів ознакам, що унеможливають сумніви щодо їх допустимості [2].

Зокрема, у п. 1 ч. 1 ст. 615 КПК зазначена особливість проведення обшуку чи огляду житла. У разі неможливості залучення понятих чи потенційної небезпеки для їх життя чи здоров'я, проведення вказаних слідчих дій може проводитися за їх відсутності з обов'язковою фіксацією доступними технічними засобами шляхом безперервного відеозапису.

Варто наголосити на тому, що правила використання показань у доказуванні змінено за рахунок нової редакції ч. 4 ст. 95 КПК України (№ 2201-IX від 14.04.2022): «Суд може обґрунтовувати свої висновки лише на показаннях, які він безпосередньо сприймав під час судового

засідання, або отриманих у порядку, передбаченому статтею 225 цього Кодексу. Суд не вправі обґрунтовувати судові рішення показаннями, наданими слідчому, прокурору, або посилатися на них, крім порядку отримання показань, визначеного статтею 615 цього Кодексу» [3].

Стаття 615 КПК, а саме частина 11, також наголошує на тому, що показання, що були отримані в результаті здійснення допиту свідка, потерпілого, підозрюваного в тому числі і одночасного допиту двох чи більше вже допитаних осіб, можуть бути використані у кримінальному провадженні в якості доказів лише за умов фіксування їх технічними засобами, а саме безперервної відео зйомки та за обов'язкової участі захисника.

У випадках неможливості особистої присутності захисника для участі у процесуальній дії, дізнавач, слідчий, прокурор можуть забезпечити дистанційну явку із застосуванням технічних засобів (п. 12 ч. 1 ст. 615 КПК). Однак, в такому випадку постає питання конфіденційності спілкування захисника та підозрюваного, обвинуваченого, що тягне за собою порушення конституційного права даної особи, а також адвокатської таємниці. Особливо варто звернути увагу на те, що захисник у даному випадку позбавлений можливості впевнитися у незастосуванні до підозрюваного, обвинуваченого будь-яких заходів психологічного чи фізичного тиску, або ж переконатись у відсутності впливу на дії підзахисного під час проведення слідчих дій.

Однією зі змін у процесуальному законодавстві стало надання права спеціалісту надавати консультації, пояснення, довідки та висновки з питань, у яких він є професіоналом та у випадках, передбачених ч. 3 ст. 245 КПК. Крім того, він може бути залучений до зняття показань з технічних засобів, що мають фото-, кіно- чи відео файли та надавати довідки з цих питань [4].

Для подальшого розвитку процесуального законодавства та усунення суперечностей та різного тлумачення норм пропонується вирішити питання щодо статусу вказаних документів, визначення процедури оформлення та наявності у них доказової сили, а відтак, зокрема, внести зміни до положення статті 84 КПК.

Підсумовуючи, варто зазначити, що трансформаційні процеси кримінально-процесуального законодавства були спричинені військовою агресією на українську державність. Всі зміни мають на меті уможливлення функціонування кримінальної юстиції належним чином у цих складних умовах та неможливість обмеження конституційних прав особи. Докази є вирішальною ланкою будь-якого розслідування та кримінального провадження. Вказані пропозиції та актуалізація проблематики дозволять позитивно вплинути на розвиток кримінального процесуального законодавства.

Список використаних джерел:

1. Загородній В. Є., Музановська А. В. Кримінальне провадження в умовах воєнного стану: окремі питання методології. *Європейський вибір України, розвиток науки та національна безпека в реаліях*

масштабної військової агресії та глобальних викликів XXI століття (до 25-річчя Національного університету «Одеська юридична академія» та 175-річчя Одеської школи права) : у 2 т. : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 17 червня 2022 р.) ; за загальною редакцією С. В. Ківалова. Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2022. Т. 2. С. 387–391.

2. Гришанова Н. Докази та доказування в кримінальному провадженні в умовах воєнного стану: суддя ВС розповіла про практику Верховного Суду. *LIGA ZAKON*: вебсайт. 10 жовтня 2022. URL: https://jurliga.ligazakon.net/news/214529_dokazi-ta-dokazuvannya-v-kriminalnomu-provazhenn-v-umovakh-vonnogo-stanu-suddya-vs-rozpovla-pro-praktiku-verkhovnogo-sudu.
3. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13 квітня 2012 р. (зі змінами та доповненнями). URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>
4. Про внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України та Закону України «Про електронні комунікації» щодо підвищення ефективності досудового розслідування «за гарячими слідами» та протидії кібератакам : Закон України № 2137-IX від 15.03.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2137-20>

Ключові слова: докази, доказування, зміна законодавства, воєнний стан.

Key words: evidence, proof, change in legislation, martial law.

ПАНАЙОТОВ ЄВГЕН ОЛЕКСАНДРОВИЧ

*Національна академія внутрішніх справ,
аспірант кафедри кримінального процесу*

ДО ПРОБЛЕМИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗУМНИХ СТРОКІВ ПІД ЧАС ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ В УМОВАХ ДІЇ ВОЄННОГО СТАНУ

З метою приведення існуючого кримінального процесуального законодавства до реалій повномасштабної війни законодавцем, у березні-квітні 2022 року, внесені зміни до Кримінального процесуального кодексу України, які обґрунтовані необхідністю надання правоохоронцям додаткових інструментів для більш ефективного здійснення досудового розслідування та забезпечення невідворотності покарання. Разом з тим, поспіх та подекуди односторонність таких змін призвели до порушення основних засад кримінального провадження, зокрема засади розумних строків. У представлений науковій доповіді нами розглядаються проблеми нового правового регулювання строків здійснення досудового розслідування.

У Кримінальному процесуальному кодексі України існують два види строків досудового розслідування кримінальних правопорушень – до повідомлення особі про підозру (т. зв. «фактові» строки)

Журавльов Олександр Геннадійович Перелік галузевих засад кримінального процесу.	333
Клепівоський Володимир Геннадійович Специфіка документування місця події в умовах воєнного стану.	335
Кузнецов Олександр Максимович Окремі чинники, які впливали на формування різних типів (форм) кримінального процесу.	337
Кузнецова Людмила Валентинівна Кримінальне процесуальне право: огляд досліджень щодо визначення поняття.	339
Лукашук Каріна Русланівна Повідомлення про підозру як інститут кримінального процесуального права.	341
Мар'янова Світлана Сергіївна Щодо вдосконалення порядку постановлення та проголошення ухвал судом апеляційної інстанції.	344
Мельник Андрій Валерійович, Кіміліченко Христина Юріївна Щодо затримання особи, яка вчинила кримінальний проступок.	347
Насінник Микола Миколайович Щодо певних процесуальних змін українського законодавства у частині доказів та доказування у кримінальному провадженні в умовах воєнного стану.	350
Панайотов Євген Олександрович До проблеми правового регулювання забезпечення розумних строків під час досудового розслідування в умовах дії воєнного стану.	352
Понурко Тарас Андрійович Співпраця України з Міжнародним кримінальним судом: проблемні питання та перспективи удосконалення взаємодії.	356
Пришєдько Олександр Леонідович Декриміналізація кримінального правопорушення як підстава для закриття кримінального провадження.	359
Скоковська Яна Петрівна Визначення меж касаційного розгляду з огляду на положення КПК України та судову практику.	361
Сліпенюк Тетяна Михайлівна Зловживання процесуальними повноваженнями щодо всебічного, повного та об'єктивного встановлення обставин кримінального провадження.	365
Торжинська Тетяна Вікторівна Загальні характеристики підстав перегляду рішень за нововиявленими або виключними обставинами.	368